

Claudia LIPAN

Literatura greacă în spațiul românesc

Amfiteatrul Bibliotecii Academiei Române a găzduit la începutul lunii iulie lansarea *Antologiei de literatură greacă din Principatele Române*, apărută în colecția *Elenismul în România*, la Editura Pegasus Press din București. Autoarea cărții, Lia Brad-Chisacof, cercetător la Institutul de Studii Sud-Est Europene, a tradus și prezentat texte de proză și teatru de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea. Dialogurile, marcate în general de note umoristice, traduc în bună măsură direcția literară a vremii, fără a exclude modernitatea majorității textelor. *Anonimul* din 1789 (considerat prima proză originală din literatura neogreacă), *Istorie galantă după Evmenia și Sapfiade* (datată în 1978 și scrisă de hatmanul român Costachi Bibica), *Alexandru Vodă cel fără sinidisis* (circulând încă din 1785, semnată de fiul unui mare Dragoman al Porții, Georgache Suțu), *Vârtejul nebuniei* (cu efecte molièrești aduse în atenția publicului de ciocoiul Rigas Fereos în 1786), *Firea Valahiei* și *Generalul Ghica* (ambele păstrate în același miscelaneu sub semnătura unui bun cunoscător al societății bucureștene de la începutul secolului al IX-lea, Costache Facca), *Noua comedie a Valahiei* (scrisă de eruditul medic Mihail Hristaris, același care, în 1816, traducea în greacă *Brutus* de Voltaire, iar în 1831 a publicat la tipografia lui Eliade-Rădulescu un *Catehism al principalelor îndatoriri sociale*) și *Tragedia lui Meneandru regele Siciliei* (apărută în jur de 1790 și aparținând aceluiași Rigas). Toate aceste texte alcătuiesc grupajul bilingv de proze și comedii selectate de către scriitoare după manuscrisele Academiei.

Fie că se petrece la Iași, Oltenița sau la București, la Constantinopol sau în alte orașe imaginare, acțiunea pornește mereu de la un prolog cu iz de morală sau înștiințare, trimitând parcă la corul tragediei grecești ori la scena comediei franceze. Unele piese, ușor burgheze, cu (ciudate) influențe molièrești, prezintă istorii din timpul câte unui domnitor. Apar, astfel, în arborele textului nenumărate dialoguri cu statut de portret – domnitorul are comportament despot, creionat ca un personaj caragialian fără „uzul rațiunii”. În altă parte, găsim satira la adresa păcatelor femeii nărăvașe și trufașe, îmbinând stilul teatrului englez (dacă ne gândim la „*Scorpie*”) cu istoria eroului vergilian (dacă ne gândim la *Eneas*). Merg mai departe și amintesc de monarhul nefericit din Sicilia care invocă zeii pentru a scăpa de bănuiele și temeri, dar și de urzelile din casa lui Alexandru Vodă și portretele ascunse ale autorilor în spatele personajelor de prim sau plan secund.

Antologia de literatură greacă din Principatele Române nu este o lucrare ce excelează în intrigă, ci mai degrabă în sămburele dialogurilor între personaje și deselegături între epoca cultural-politică a Principatelor și afinitatea elenă a autorilor. Meritul autoarei este acela de a face cunoscută o scriitură străină a unei perioade de după domniile fanariote, când resursele ei culturale au fost aspru diminuate. Iar un alt merit este acela de a scoate la lumină strădania primilor autori, poate, de la noi, cu influență de literatură greacă.